

Najaarsconferentie: **De wijkgemeente als partner**

door ds. Julia van Rijn

Inleiding

Met welke partners kan een wijkgemeente in de stad samenwerken? Dat is de vraag die vandaag centraal staat. Welke organisaties kunnen samenwerkingspartners worden om zo de liefde van God gestalte te geven in de buurt? Die laatste toevoeging over de liefde van God, dat is natuurlijk onze agenda. Seculiere organisaties kunnen een andere agenda hebben... Dat is niet erg. Daarin moet je in de samenwerking transparant zijn.

Hoe vanzelfsprekend is die samenwerking? Partners buiten de kerk nemen in hun relaties de kerk niet automatisch mee. Het komt wel voor, dat de vraag om samenwerking naar de kerk toekomt. Mijn ervaring, is dat vooral basisscholen contact zoeken voor een kunstproject of vredesproject. Dat is waardevol, maar geen duurzame samenwerking. Meestal moet je je als wijkgemeente of als stedelijke kerk zelf presenteren, onder de aandacht brengen. Netwerken, aanbieden. Het goede nieuws is, dat er vaak verrassend veel ruimte is voor de kerk als partner. Nieuwsgierigheid. Denk niet dat je als kerk niets hebt in te brengen aan meningen, ervaringen en deskundigheid.

Ik zal eerst iets vertellen over de Protestantse Kerk Amsterdam in haar stedelijke gedaante. Daarna over mijn ervaringen in de wijkgemeenten. Ik wil u laten delen in wat ik in kerken in New York heb gezien en gehoord en dat leggen naast mijn ervaringen in Amsterdam. Mijn vraag daarbij is: wat is het belang van een partnerschap voor de kerkelijke gemeente?

Voorbeelden stedelijke kerk

De Protestantse Kerk Amsterdam weet zich geroepen de liefde van God in deze stad gestalte te geven.

Als leden van de Protestantse Kerk Amsterdam hebben wij hart voor deze stad. We gaan het gesprek aan met mensen uit de politiek, bestuur en beleid, cultuur, wetenschap en bedrijfsleven, in de overtuiging dat we van elkaar kunnen leren. Bescheiden, maar ook vastberaden en daadkrachtig nemen we onze plaats in de publieke ruimte in. We gaan respectvol en solidair om met anders gelovigen en werken aan goede contacten tussen alle gelovigen.

Zo heeft de PKA het geformuleerd in haar roeping, er vanuit gaande dat niet alleen in de kerk, maar ook buiten de kerk zijn mensen en organisaties te vinden, die het goede voorhebben met de stad. Waar vind je elkaar?

Als partner zijn we de afgelopen jaren vindbaar geworden:

Protestants Kerkelijk Centrum: een aantal hoven in het centrum van Amsterdam, waar alle kerkelijke diensten zijn geconcentreerd in prachtige historische panden. Op dat terrein werken we samen met een organisatie als Cordaan, die deels onze panden beheert.

Full time medewerker Communicatie: als je wilt samenwerken, dan moet je communicatie een professionele uitstraling hebben.

Onze projecten:

De kerk van Amsterdam moet versoberen, maar – hulde voor het lef van bestuurders en kerkrentmeesters – er wordt enorm geïnvesteerd in **projecten en partnerschappen**, die soms wel met een wijkgemeente verbonden zijn maar er niet mee samenvallen.

Partners van banken en bedrijven via Zingeving op de Zuidas met Ruben van Swieten: bijbelklassen, maar ook voetbaltoernooi tussen Zuidaspersoneel en leerlingen van diverse scholen uit West. En langs de lijn maar netwerken en stageplaatsen aanbieden.

Partner van buurthuizen en cafe's via Pionieren in Oud West met Margrietha Reinders: laagdrempelige vieringen, spreekuur, Bijbellezen aan de borreltafel.

Partner van ' bekende Nederlanders' via Stadspredikant met Abeltje Hoogenkamp: preek van de leek! Ds. Hoogenkamp initieert ook projecten op het grensvlak van kerk en kunst.

We investeren in maatschappelijke stages: elk jaar lopen tientallen scholieren hun verplichte maatschappelijke stages bij activiteiten van wijkgemeenten of in diaconale projecten. Goed voor onze contacten met scholen.

De Protestantse Diaconie Amsterdam is heel succesvol op het gebied van samenwerken in projecten als Dress for Succes, Interreligieuze samenwerking, Kinderwerk. Hun beleid is om projecten na een aantal jaar te verzelfstandigen, zodat de Diaconie een nieuw project kan oppakken om te helpen wie geen helper heeft... Van geldgever zijn ze geldwerver geworden. Dat is onmogelijk zonder een goed netwerk van gelijkgezinde partners als fondsen en welzijnsorganisaties.

Kansen

Een stad als Amsterdam biedt onderdak aan veel instellingen en evenementen, waar je als kerk ook mee te maken krijgt. Daar liggen veel kansen tot netwerken en verbindingen, kort of langer lopend.

SAIL

Love& Marriage-beurs

Gay Pride

Contacten via interreligieus beraad

Ambtswoninggesprek

Deze projecten en participatie in allerlei evenementen heeft de PKA in de afgelopen jaren een veel grotere uitstraling gegeven, meer gezicht in deze stad. Het heeft ons geholpen onze roeping beter te vervullen.

Muiderkerk

Zoals de PKA focust op de stad, zo focust de wijkgemeente focust op de buurt.

In de Muiderkerk hebben we de beweging naar de buurt al vele jaren geleden gemaakt. Kerk in een eind 19de eeuwse stadswijk. Oude buurten, maar ook jonge gezinnen uit de nieuwbouw van het Oostelijk Havengebied.

Geen vergrijsde gemeente, ook niet superjong. Wel redelijk gemixt: zwart en wit, gezond en ziek. Gemeente met veel creativiteit, vooral op muzikaal gebied.

Gemeente met oog en hart voor de buurt

Missie: *De gemeente rond de Muiderkerk wil bouwen
aan een sterke gemeenschap van mensen*

*die geïnspireerd worden door woord, brood en wijn,
stilte en klank
en door elkaar;
en vanuit die inspiratie
een steentje bijdragen aan een wereld zoals bedoeld;
om te beginnen in de buurt.*

Buurtactiviteiten door het jaar heen:

Via diaconie: partner van Burenhulp > open maaltijd, telefoonkring

Partners van inloophuis Spreekbuis, cliëntgestuurde organisatie voor daklozen

Partner van SAN (Surinamers-Antillianen-Nederlanders): Keti koti en kerstnacht

Partner van moskeeën (Breed Interreligieus Overleg)

Partner van stadsdeel en organisaties van het stadsdeel: vooral gericht op sociale cohesie

Partner van Tropeninstituut en NINSeE

Partner van Buurttoneel Muiderpoort: Jaarlijkse Muiderweek met Musical

Via Wensplein voor Vrede partner van scholen, buurthuizen etc. (Gerdi Verbeet, Femke Halsema)

Via Licht&Zinnig partner van Jongerenorganisaties als Time to turn, To get there etc.

Wat brengen deze partnerschappen ons?

Wat leveren al die samenwerkingsverbanden ons op als Muiderkerk? Opvallend in het programma van deze dag vind ik, dat het nadenken over samenwerking met niet kerkelijke partners wordt verbonden met het feit dat de kerk kleiner wordt ... In dat kader heb ik de contacten eigenlijk nooit geplaatst. Het kost eigenlijk alleen maar menskracht om te investeren in partnerschappen met buurtorganisaties. Onze motivatie in de Muiderkerk om samenwerking te zoeken met scholen, buurttheater, stadsdeel etc. is dat de kerkelijke presentie er beter en breder van wordt. Dat werkt echt. Als je als kerk een betrouwbare en creatieve partner bent, weet men je ook wel te vinden. De samenwerking betekent voor ons vooral dienstbaarheid aan de buurt en haar bewoners. We hopen dat onze partners wat aan ons hebben. We geven ons in onze partnerschappen: tijd, energie, ervaring. En daar slagen we in, al kan het altijd beter...Wat het ook oplevert is een hoop plezier. Het is het gewoon ontzettend leuk en inspirerend: er is zoveel creativiteit buiten de kerk.

Maar de vraag naar samenwerking verbinden met een kleiner worden kerk heeft me wel weer aan het denken gezet. We proberen vanuit de Muiderkerk de kerk de buurt in te brengen, en verbindingen met niet-kerkelijke partners helpen ons daarbij. Hoe je de buurt in de kerk krijgt, dat was een vraag, die we heel lang niet relevant vonden. We waren immers dienstbaar... Wat mag de kerk van bondgenoten verwachten? Wat levert het ons als gemeente op? Hebben die een kleiner wordende kerk wat te bieden? Ik vind de vraag inmiddels wel weer relevant: hoe kan de gemeente groeien aan de buurt, aan samenwerking? Kan de kerk ook wat ontvangen in bondgenootschappen?

Ervaringen New York City

Drie jaar geleden om deze tijd – de dag dat Obama tot president werd gekozen – was ik in NYC. Ik heb daar een aantal kerken bezocht, ik heb met kerkmensen gesproken, gemeenteleden en professionele krachten, over de vraag wat hun missie is en wat hun aanwezigheid in de buurt inhoudt. Met name bij de kerken van de Collegiate Churches of Manhattan, RCA kerken, vond ik een verbinding tussen kerk en buurt en wereld, die aanstekelijk en wederkerig is. Middle Church is gelegen in Lower East Side, een bohemien buurt met studenten en kunstenaars. Middle Church heeft een groot complex en veel geld. Een mooie combinatie.

Middle Church biedt in hun gebouw ruimte aan: dansschool, theater, voedselbank, kook- en eetgroepen voord mensen met AIDS en HIV, naschoolse opvang. Ze verhuren hun ruimten niet alleen, maar zijn ook betrokken bij de inhoud en programmering van de organisaties en activiteiten. De mensen van de dans- en theater school geven les aan kansarme kinderen in de naschoolse opvang.

Middle trekt kunstenaars en muzikanten uit de buurt aan. Ze bieden hen een podium, maar profiteren er ook zelf van door bijv, jazzvieringen te organiseren. Ze werken samen met seculiere partners samen in programma's ter ondersteuning van HIV jongeren, in programma's voor vrede en sociale gerechtigheid en tegen racisme en segregatie. Ze vinden hun partners in de buurt, de stad en de gehele wereld. Middle is een kerk die enorm veel heeft te geven en dat doet ze kan ook. Maar Middle verstaat ook de kunst te ontvangen uit al die samenwerkingsverbanden.

Want de kinderen van de naschoolse opvang treden met hun dans of poppenspel op in de vieringen op zondagmorgen. Hun ouders komen mee, zien hoe fijn het is in Middle Church... en komen terug.

De verkondiging is thematisch, gekoppeld aan een lopend programma of aan de actualiteit. En er is commitment: Middle is een centrum van actie voor sociale actie en interreligieuze dialoog omwille van gerechtigheid en verzoening. Er is in de vieringen vaak ook een presentatie van partners uit de buurt, uit de stad, uit de gehele wereld. Zoals Middle Church is betrokken bij de programmering van activiteiten van hun samenwerkingspartners, zo dragen de seculiere partners op hun beurt bij aan de agenda, het werk, de spiritualiteit van Middle. De samenwerkingspartners rusten gemeenteleden toe tot actie, dagen hen uit tot gebed, tot vieren, klagen, protesteren etc.

De buurt, de wereld wordt in al die verbanden met seculiere organisaties in de kerk gebracht. Iets dergelijks zag ik in september in Londen, waar we met een groep mensen uit de PKA op inspiratiereis waren: St. James Piccadilly was net zo'n kerk. Het is een combinatie van prachtige liturgie, goede verkondiging, onderlinge zorg en politiek en maatschappelijk engagement, die beide kerken voor mij zo bijzonder maken.

Voor beide kerken geldt, dat ze eind jaren '80 bijna verdwenen waren, maar een doorstart hebben gemaakt door te kiezen voor een radicaal welkom aan allen, die op de drempel staan en voor een sterke en inhoudelijke binding met de wereld buiten de kerk. Beide kerken zijn nu bloeiende gemeenschappen.

Slotopmerking

Veel wijkgemeenten in Amsterdam leren steeds beter de kerk naar buiten te brengen en zich te verbinden aan partners, met wie ze een visie op de stad en de buurt delen. Ze geven zich daarin. Dat is waardevol en op die weg gaan we door. Maar in hoeverre werkt de samenwerking met partners door in ons gemeentelven? Veranderen we door die samenwerking? Ik denk dat we nog kunnen leren, hoe we uit al die partnerschappen en samenlevingsverbanden kunnen ontvangen, hoe we de buurt, de stad, de wereld in de kerk brengen. Partnerschappen kunnen wellicht ook aan kleiner

worden gemeenschappen een impuls geven aan liturgie, verkondiging en commitment, zodat ze nóg beter in staat zijn de liefde van God gestalte te geven in de buurt.